

CÂTEVA AMĂNUNTE DESPRE COMPLEXUL ARHEOLOGIC 1021/1021A DIN SITUL DE LA TURDAȘ-LUNCĂ, JUD. HUNEDOARA (IV)

Sabin Adrian LUCA

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Muzeul Național Brukenthal

Florentin PERIANU

Muzeul Național Brukenthal, Sibiu

Summary: this study is dedicated to a second phase feature of the Turdaș culture (1021/1021A) discovered in 2011, in A₁ sector of this year. The discovery is more important due to the fact that we also have a radiocarbon data that shows a posteriority to phase I/II of the Turdaș culture (with two features dated absolutely so far: 23 and 32–33). Thus, phases I/II and II show an age of approximately 100 BP years.

Keywords: Trudaș culture, phase II, Transylvania, radiocarbon dating.

Săpăturile sistematice¹ și preventive² de la Turdaș, punctul *Luncă*, județul Hunedoara, precedate de cercetări realizate în ultimii 150 de ani³ au dus la descoperiri deosebit de semnificative pentru perioada neolitică și a cuprului (culturile Starčevo-Criș, Turdaș, Petrești și Coțofeni), precum și a perioadelor pre-dacică și dacică clasică, romană și medieval timpurie⁴.

În ultimii ani am început publicarea unor complexe arheologice închise descoperite în urma campaniei preventive. Astfel că s-au analizat mai multe complexe arheologice având la îndemână poziția lor stratigrafică, utilitatea lor arhitecturală, analiza tipologică, tipologico-stilistică a categoriilor de material arheologic descoperit în ele (ceramică, plastică, unelte din piatră șlefuită sau cioplită, piese din os, data radiocarbon a complexului în câteva cazuri) din sectoarele A (complexele 23⁵ și 32–33⁶) sau C (complexul 403⁷) – pentru datele radiocarbon.

Primele două complexe citate fac parte din faza I/II din cultura Turdaș iar al treilea complex face parte din orizontul petreștean care căpăcuiește cultura Turdaș în acest sit.

Vom continua în acest articol prin descrierea unui complex arheologic închis având numărul 1021/1021A.

¹ Luca 2001; Luca 2018.

² Luca 2019; Luca 2019a; Luca 2020.

³ Roska 1941.

⁴ Luca *et alii* 2012.

⁵ Luca *et alii* 2017; Luca *et alii* 2017a.

⁶ Luca *et alii* 2017b;

⁷ Luca 2018.

Complexul 1021/1021A Plan 1–5; Foto 1–4; Fig. 1–9; Tabel 1; Cultura Turdaș, faza II)

La **Planul 1–2** se constată faptul că porțiunea cercetată în zona A₁ este foarte îngustă (de la 1,5 m în zona nordică până la aproximativ 35 m în zona sudică) și că este mărginită de linia de demarcație din stânga la aproximativ 15 m distanță spre vest deoarece pe aici trece drumul asfaltat aflat în circulație la acel moment, cale rutieră ce a distrus la momentul construcției peste 100 complexe arheologice, după părerea noastră. Credem că ne aflăm într-o parte extrem de bine locuită a sitului, distrusă de realizarea unui bazin pentru acumularea apei dar și de construcția amintită anterior. Pentru a vedea mai multe amănunte despre această zonă vă rog să consultați planul topografic al sitului publicat în primul volum al cercetărilor sistematice de aici⁸.

Văzând **Planul 1–4** (poziția generală a complexului în contextul săpăturii) se constată faptul că la raderea efectuată pentru vizualizarea urmei gropii complexului (**Plan 5**) s-a constatat o diferență de culoare între partea de sud (1021A) și aproximativ 80–85% din restul gropii (partea de nord), în sensul că această parte – mult mai mică – este de culoare mai deschisă. În momentul delimitării am considerat că această diferență de culoare reprezintă intersecția dintre două complexe arheologice. Studiind groapa, s-a observat faptul că între materialele arheologice recoltate din zona 1021A – **Fig. 7–9** și cele din 1021 – **Fig. 1–6** – nu există nici o diferență de factură, ardere, culoare sau ornamentare, ceea ce ne face să considerăm că reprezintă, defapt, aceeași fază a culturii Turdaș, faza II. Așa-zisa intersecție nu este vizibilă nici în planul general al complexului, diferența de culoare fiind – mai degrabă – restul unei prăbușiri sau tasări pe marginea părții de sud a gropii.

Dimensiunile complexului 1021/1021A (**Foto 1–4, Plan 5**) sunt: lungime = 4,8 m, lățime = 3,1 m și adâncime = –1,5 m.

Materialul arheologic din zona 1021/1021A (**Fig. 1–9**) prezintă următoarele trăsături tehnologice:

Categorie:

- fină: fig. 1/3, 5; 2/4, 6; 3/4–6; 4/2–6, 9; 5/4; 7/3–4, 7–8; 8/2–4; 9/2, 5.
- semi-fină: fig. 1/1–2,4, 7–11; 2/1, 5, 8–10, 12; 3/1, 3; 4/1, 7; 5/1–3, 5–7; 6/1–3; 7/1–2, 5; 8/1; 9/3–4, 6.
- grosieră: fig. 1/6; 2/2, 3, 7, 11; 3/2, 7; 4/8; 7/6; 8/5; 9/1.

Culoare exterioră:

- brun: fig. 1/1; fig. 2/3; 4/1; 8/5.
- brun-deschis: fig. 1/3, 8, 10–11; 2/2, 11; 3/1, 7; 4/8; 5/1, 5; 6/1, 3; 9/3.
- brun-deschis cu flec brun: fig. 2/12.
- brun deschis cu flec brun-închis: fig. 2/4; 4/5; 9/5–6.
- brun-închis: fig. 5/2; 9/1.
- brun-roșcat: fig. 1/4, 7; 2/6; 8/2.
- brun-roșcat cu flec brun-închis: fig. 3/2.
- brun-cărămiziu: fig. 5/7.
- cărămiziu: fig. 1/2, 5–6, 9; 2/1,5; 3/3; 4/7; 5/3; 6/2; 7/1–2, 6; 8/1; 9/4.

⁸ Luca 2001, Harta 2, dreapta și dreapta sus (drumul de acces, asfaltat); Plan 1 – dreapta. La planul 4, punctul b, se poate vedea una dintre cele mai interesante descoperiri efectuate pe marginea acestei zone distruse de activitățile antropice, un mormânt de copil aflat pe fundul unei gropi săpată în trepte ținând, după toate aparențele, de faza II a culturii Turdaș.

- cărămiziu cu flec brun-închis: fig. 7/7-8; 8/3.
- cafeniu: fig. 2/10; 3/5; 4/3, 6; 5/6.
- cafeniu cu flec brun-închis: fig. 2/7; 4/4; 5/4.
- gri: fig. 9/2.
- gri-cenușiu: fig. 2/8; 7/4.
- gri-cenușiu cu flecuri cărămizii: fig. 7/3, 5.
- negru-cenușiu: fig. 2/9; 3/4, 6; 4/2, 9; 8/4.

Culoare interioară:

- brun: fig. 2/12; 6/1.
- brun-deschis: fig. 1/5, 10-11; 2/2; 4/8; 6/3; 9/1, 6.
- brun-închis: fig. 2/4, 7-8; 3/2; 4/4-6; 5/4; 7/8; 8/3, 5; 9/3, 5.
- brun-roșcat: fig. 1/4, 7; 8/2.
- brun-albicios: fig. 3/1.
- brun-cenușiu: fig. 5/2, 6.
- cărămiziu: fig. 1/2, 6, 9; 2/1, 3, 5, 10; 3/3, 7; 4/1, 7; 5/3, 5, 7; 6/2; 7/1-2, 5-7; 8/1; 9/4.
- cafeniu: fig. 1/1, 3; 2/11; 3/5-6; 4/3; 5/1.
- cafeniu-albicios: fig. 7/4.
- gri: fig. 9/2
- gri-cenușiu: fig. 2/6; 7/3.
- negru-cenușiu: fig. 2/9; 3/4; 4/2, 9; 8/4.

Amestec:

- nisip: fig. 2/8.
- nisip, mică: fig. 1/4, 8, 10; 2/12; 3/1; 4/1; 5/1, 5-6; 8/5; 9/3.
- nisip, mică, mâl: fig. 1/1-2; 2/9; 3/3; 5/2; 6/2.
- nisip, mică, mâl, ocru: fig. 2/1.
- nisip, mâl: fig. 2/5; 5/3; 8/1.
- nisip, mâl, mică: 1/7, 9, 11; 7/2, 8.
- nisip, mâl, mică, ocru: fig. 7/1; 9/6.
- nisip, mâl, ocru: fig. 4/7.
- nisip fin: fig. 2/4; 4/3, 6.
- nisip fin, mică: fig. 1/5; 2/6; 3/4-5; 4/2, 4-5, 9; 5/4; 7/3-4; 8/2, 4.
- nisip fin, mică, mâl: fig. 1/3.
- nisip fin, mică, puțin mâl: fig. 3/6.
- nisip fin, mâl, mica: fig. 8/3; 9/2, 5.
- nisip cu granulație mare: fig. 2/2; 6/1.
- nisip cu granulație mare, pietricele: 2/11; 4/8.
- nisip cu granulație mare, pietricele, ocru: fig. 2/3.
- nisip cu granulație mare, pietricele, mică: fig. 2/7; 9/1.
- nisip cu granulație mare, pietricele, mică, ocru: fig. 3/7.
- nisip cu granulație mare, mâl, ocru: fig. 1/6; 7/5.
- nisip cu granulație mare, mâl, mică: fig. 6/3; 7/6; 9/4.
- nisip cu granulație mare, mică: fig. 3/2.
- mică, nisip cu granulație mare: fig. 2/10; 5/7.

Netezire:

- foarte bună: fig. 1/5; 2/4, 6; 3/4-6; 4/2-6, 9; 5/4; 7/3-4, 7-8; 8/2, 4; 9/2, 5.
- bună: fig. 1/1-2, 4, 6-8, 10-11; 2/2, 5, 9-12; 3/1-3, 7; 4/1, 7-8; 5/1-3, 5-7; 6/1-2; 7/1-2; 8/1, 3; 9/1, 3, 6.
- slabă: fig. 1/3, 9; 2/1, 3, 7-8; 6/3; 7/5-6; 8/5; 9/4.

Ardere:

- foarte bună: fig. 1/5; 2/4, 6; 3/4-5; 4/2, 4-6, 9; 5/4; 7/1-2, 5-7; 8/1, 3; 9/1, 4, 6.
- bună: fig. 1/1-4, 6, 8-11; 2/1-3, 5, 7-12; 3/1-3, 6-7; 4/1, 3, 7-8; 5/1-3, 6-7; 6/1-3; 7/3-4, 8; 8/2, 4; 9/2-3, 5.
- slabă: fig. 1/7; 5/5; 8/5.

Decor:

- incizii: fig. 1/7, 11; 6/2-3 (pe fundul vasului); 7/2, 6; 8/1; 9/4.
- incizii scurte: fig. 1/6.
- incizii, incizii scurte: fig. 2/5; 5/3.
- incizii, incizii scurte, pictură de culoare roșie: fig. 3/1 (vas patrulater).
- incizii, împunsături: fig. 1/9; 3/3; 5/7; 6/1.
- incizii, împunsături, impresiuni realizate cu un obiect: fig. 4/7.
- incizii, impresiuni realizate cu vârful degetului: fig. 7/5.
- incizii, împunsături, pictură de culoare brun-roșcată: fig. 1/1.
- incizii, împunsături alungite: fig. 1/3-4, 8; 2/1; 7/1.
- incizii, impresiuni realizate cu un obiect: fig. 1/10.
- pictură de culoare roșcată: fig. 1/2; 5/1; 9/3.
- pictură de culoare brună: fig. 5/2.
- pictură de culoare neagră – bitum: fig. 1/5.

Materialul arheologic din zona 1021/1021A (**Fig. 1-9**) prezintă următoarele trăsături morfologice⁹:

Toartele prezentate în ilustrația acestui complex sunt:

- neperforate:
 - toartă simplă, conică: fig. 2/8; 7/4-5.
 - toartă simplă, îngustă, cu vârful orientat în sus: fig. 2/7, 10.
 - toartă simplă, îngustă, cu vârful orientat în jos: fig. 2/9.
- perforate:
 - toartă cu perforație verticală: fig. 2/2.
 - toartă cu perforație orizontală: fig. 2/4, 6; 4/7; 7/3.
 - toartă "cioc", perforată orizontal: fig. 2/3, 11; 7/6.

Formele prezentate în ilustrația acestui complex sunt:

- A_{1a} – strachină cu pereții aflați într-un unghi de 45°: fig. 2/1 (patrulater).
- A_{1c} – strachină simplă cu țevă de scurgere: fig. 4/8.
- A₂ – strachină simplă, cu pereții evazați într-un unghi mai mare de 45°: fig. 4/3, 5-6, 9; 8/1-2, 4.
- A₄ – strachină simplă, cu pereții evezați și arcuiți spre exterior: fig. 8/3.

⁹ Luca 2001, p. 57-60, Planșa II.

- A₅ – strachină simplă, cu pereții arcuiți spre interior: fig. 4/4, 7; 7/8; 8/5 (cu toartă simplă, cu vârful orientat în sus).
- A₆ – strachină castron, bitronconică, cu umărul drept: fig. 9/2.
- B₂ – strachină adâncă cu pereții ușor arcuiți: fig. 3/1 (patrulateră), 2–3; 5/7 (patrulateră).
- D₁ – oală simplă: fig. 3/5; 4/2; 9/1.
- D₂ – oală cu buza ușor arcuită: fig. 3/7.
- D₄ – oală cu buza evazată: fig. 2/12; 3/4, 6; 4/1; 7/7.
- I₅ – picior de vas cu postament inelar și scobitură pronunțată: fig. 5/6.

Analizând cu atenție reprezentarea materialului ceramic din punct de vedere tehnologic, din complexul 1021/1021A, putem observa cum ceramica de bună calitate, deschisă la culoare (în exterior și interior), bine netezită și bine arsă predomină net. Categoria grosieră, slab netezită, abrazivă și cu culori închise se întâlnește foarte rar. Din aceste puncte de vedere, se încadrează în șablonul deja prezentat pentru faza II¹⁰ dar și pentru faza I/II¹¹ a culturii Turdaș.

Deși în număr mic, punctăm prezența unui fragment ceramic decorat cu pictură de culoare neagră, lucioasă – bituminos, la exterior (**Fig. 1/5**), cu tendință de exfoliere. Asemenea fragmente ceramice decorate cu negru – bituminos, de tip Tăualaș¹² am regăsit și în săpătura sistematică, în bordeiul B₁¹³ dar și săpătura preventivă, în complexe deja publicate¹⁴ dar nu numai.

Cercetările preventive cu complexe închise arată, deocamdată, că în complexele fazei I/II numărul și varietatea ornamentului pictural este mai mare decât în faza II.

Asocieria cu pictura cu roșu arată existența unor legături cu faza veche, I, a culturii Turdaș așa cum ne arată descoperirea fragmentului din boreiul B₁¹⁵. Se pare că pictura cu roșu de acest tip, pe vase de culoare deschisă este o caracteristică a culturii Turdaș în toate fazele sale de evoluție¹⁶.

Tabel/Table 1. Data radiocarbon a complexului 1021/1021A. / 1021/1021A radiocarbon data.

Codul datei	Datate BP	Datate calBC	Sector	Complex	Datarea complexului	Tipul probei
RoAMS 44.40;	5901±28 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4836–4715 BC	A ₁	1021A	Turdaș, faza II	Os de animal

După cum se vede în **Tabel 1**, data radiocarbon prelevată dintr-un os de animal recoltat din zona 1021A este 5901±28 BP (4836–4715 calBC), ceea ce ne îndreptățește să încadrăm descoperirea în faza II a culturii Turdaș, așa cum a fost stabilită pe baza seriei de date radiocarbon din

¹⁰ Luca 2019, pentru faza II, vezi Complexul 2, p. 40; Complexul 13, p. 42–46, (pentru analiza materialului arheologic) p. 244–247; Complexul 31, p. 70–72, Complexul 34, p. 81–82, Complexele 92–93, p. 98–107, (pentru analiza materialului arheologic) p. 266–272; Luca 2020, pentru faza II, vezi Complexul 132, p. 18–19; Complexul 147, p. 25; Complexul 151B, p. 29–32, (pentru analiza materialului arheologic) p. 233–235.

¹¹ Luca *et alii* 2017a, p. 21–61; Luca 2019, pentru faza I/II, vezi Complexul 23, p. 50–68, (pentru analiza materialului arheologic) p. 248–251; Complexele 32–33, p. 73–80, (pentru analiza materialului arheologic) p. 254–257.

¹² Dumitrescu 1984; Dumitrescu, Lazarovici 1985–1986.

¹³ Luca 2001, p. 70, Fig. 25/1.

¹⁴ Luca *et alii* 2017, p. 247–260; Luca *et alii* 2017a, p. 21–61; Luca 2019, p. 42–46 (C. 13), p. 50–68 (C. 23), p. 98–107 (C. 92–93); Luca 2020, p. 29–32 (C. 151B).

¹⁵ Luca 2001, p. 70, Fig. 25/1, 15/7 – pictură cu roșu în asociere cu negru bituminos.

¹⁶ Luca 2001, Fig. 15/7, 27/6–7, 28/2, 28/6; Luca 2019, p. 73–80 (C. 32–33) – asociere de pictură roșie cu pictură de culoare negru – bituminos, p. 98–107 (C. 92–93) – asociere de pictură roșie cu pictură de culoare negru – bituminos; Luca 2020, p. 9–16 (C. 126), p. 29–32 (C. 151) – asociere de pictură roșie cu pictură de culoare negru – bituminos.

sit prelevate în anul 2011¹⁷. Reamintim că aceste complexe atribuite fazei II sunt: C1618A (5883±36 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 4839-4688 calBC); C1609 (5885±42 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 0,8% - 4882-4870; - 93,3% - 4849-4678; - 1,4% - 4636-4619 calBC); C217 (5885±33 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 4835-4691 calBC); C1506B (5889±40 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 0,6% - 4880-4871; - 94,8% - 4849-4684 calBC); C1827 (5903±29 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 4837-4716 calBC); C1616A (5908±37 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 3% - 4895-4867; - 92,4% - 4851-4704 calBC); C1692 (5917±36 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 4,9% - 4897-4866; - 90,5% - 4851-4712 calBC)¹⁸, iar cele aparținând, în acest moment, fazei I/II sunt: C23 (5932±29 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 6,8% - 4897-4866; - 88,6% - 4851-4723 calBC); C1591 (5938±35 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 0,7% - 4929-4924; - 94,7% - 4910-4722 calBC); C33 (5947±35 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 2% - 4932-4921; - 93,4% - 4911-4727 calBC); C1810A (5947±39 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 2,9% - 4932-4919; - 92,5% - 4913-4726 calBC); C965C (5954±41 BP; 2σ probabilitate 95,4%: - 4938-4727 calBC)¹⁹.

Descrierea ilustrației/Illustration description

Fig. 1. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip, mică, măr; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături, pictură de culoare brun-roșcată.
2. Categorie: semifină; culoare exterioră: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică, măr; netezire: bună; ardere: bună; decor: pictură de culoare roșcată.
3. Categorie: fină; culoare exterioră: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mică, mult măr; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături alungite.
4. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături alungite.
5. Categorie: fină; culoare exterioră: cărămiziu; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură de culoare neagră.
6. Categorie: grosieră; culoare exterioră: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, măr, ocră; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii scurte.
7. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip, măr, mică; netezire: bună; ardere: slabă; decor: incizii.
8. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături alungite.
9. Categorie: semifină; culoare exterioră: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, măr, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.
10. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, impresiuni realizate cu un obiect.
11. Categorie: semifină; culoare exterioră: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip, măr, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

Fig. 2. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioră: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică, măr, ocră; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături alungite.
2. Categorie: grosieră; culoare exterioră: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip cu granulație mare; netezire: bună; ardere: bună.

¹⁷ Luca *et alii* 2019, p. 39, Tabel IV, RoAMS 44.40, Fig. 15; Luca *et alii* 2020, p. 30, Tabel IV, RoAMS 44.40, Fig. 15.

¹⁸ Luca *et alii* 2019, p. 30, Tabel IV; Luca *et alii* 2020, p. 30, Tabel IV.

¹⁹ Luca *et alii* 2019, p. 30-31, Tabel V; Luca *et alii* 2020, p. 30-31, Tabel V.

3. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele, ocră; netezire: slabă; ardere: bună.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună (urme de slip, la exterior); ardere: foarte bună.
5. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, măr; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, incizii scurte.
6. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: gri-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
7. Categorie: grosieră; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele, mică; netezire: slabă; ardere: bună.
8. Categorie: semifină; culoare exterioară: gri-cenușiu; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip; netezire: slabă; ardere: bună.
9. Categorie: semifină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip, mică, puțin măr; netezire: bună; ardere: bună.
10. Categorie: semifină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: mică, nisip cu granulație mare; netezire: bună; ardere: bună.
11. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele; netezire: bună; ardere: bună.
12. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis cu flec brun; culoare interioară: brun; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună.

Fig. 3. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-albicios; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, incizii scurte, pictură de culoare roșie. (fragment de vas patruleter)
2. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-roșcat cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip cu granulație mare, mică; netezire: bună; ardere: bună.
3. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică, puțin măr; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la interior și exterior); ardere: foarte bună.
5. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, puțină mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
6. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mică, puțin măr; netezire: foarte bună; ardere: bună.
7. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele, mică, ocră; netezire: bună; ardere: bună.

Fig. 4. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună.
2. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la exterior); ardere: foarte bună.
3. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: bună.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
5. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la exterior); ardere: foarte bună.
7. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături, impresiuni realizate cu un obiect.
8. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele; netezire: bună; ardere: bună; Prezintă gură de scurgere.
9. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la interior și exterior); ardere: foarte bună.

Fig. 5. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: pictură/angobă de culoare brun-roșcată.
2. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: brun-cenușiu; amestec: nisip, mică, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: pictură/angobă de culoare brună.
3. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, puțin mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, incizii scurte.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la exterior); ardere: foarte bună.
5. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: slabă.
6. Categorie: semifină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: brun-cenușiu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună.
7. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: mică, nisip cu granulație mare; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

Fig. 6. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun; amestec: nisip cu granulație mare; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.
2. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, pe fundul vasului.
3. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii perpendiculare, pe fundul vasului.

Fig. 7. Turdaș-Luncă Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl, mică, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: împunsături alungite.
2. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.
3. Categorie: fină; culoare exterioară: gri-cenușiu cu flec de culoare cărămizie; culoare interioară: gri-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de lustruire la exterior); ardere: foarte bună.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: gri-cenușiu; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de lustruire la exterior); ardere: foarte bună.
5. Categorie: semifină; culoare exterioară: gri-cenușiu cu flec de culoare cărămizie; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, ocru; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, impresiune cu degetul.
6. Categorie: grosieră; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună.
8. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

Fig. 8. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.
2. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
3. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună.
4. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
5. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip, mică; netezire: slabă; ardere: slabă.

Fig. 9. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II.

1. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip cu granulație mare, pietricele, mică; netezire: bună; ardere: bună.
2. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
3. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: pictură de culoare brun-roșcată.
4. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii.
5. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.
6. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis cu flecuri brun-închise; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip, mâl, mică, ocru; netezire: bună; ardere: bună.

Abrevieri bibliografice/Bibliographic abbreviations

AcaMN	= <i>Acta Musei Napocensis</i> , Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca
ATS	= <i>Acta Terrae Septemcastrens</i> , Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
AB(SN)	= <i>Analele Banatului. Serie Nouă</i> , Muzeul Național al Banatului, Timișoara
Banatica	= <i>Banatica</i> , Muzeul Banatului Montan, Reșița
BB	= <i>Bibliotheca Brukenthal</i> , Ministerul Culturii, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu
BMA	= <i>Bibliotheca Musei Apulensis</i> , Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
BS	= <i>Bibliotheca Septemcastrens</i> , Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Literatură/Literature

- Dumirescu 1984 = H. Dumitrescu, *Cercetările arheologice de la Tăușalaș-Deva (partea I)*, în *ActaMN*, 21, 1984, p. 3–44.
- Dumitrescu, Lazarovici 1985–1986 = H. Dumitrescu, Gh. Lazarovici, *Cercetările arheologice de la Tăușalaș-Deva (partea II)*, în *ActaMN*, 22–23, 1985–1986, p. 3–40.
- Luca 2001 = S. A. Luca, *Așezări neolitice pe valea Mureșului (II). Noi cercetări arheologice la Turdaș-Luncă. I. Campaniile anilor 1992–1995*, în *BMA*, 17, Editura Economică, București, 2001.

- Luca 2018 = S.A. Luca, *Some details about the C403 archaeological feature from the site of Turdaş-Luncă, Hunedoara County (III). Petreşti culture I. Preventive excavations of the year 2011*, în *ATS*, 17, 2018, Sibiu, p. 115–120.
- Luca 2019 = S.A. Luca, *Un oraş preistoric din Europa. Turdaş-Luncă. Sector A. vol. I.1*, în *BS 26*, Editura Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2019.
- Luca 2019a = S.A. Luca, *Un oraş preistoric din Europa. Turdaş-Luncă. Sector A. vol. II.1*, în: *BS 27*, Editura Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2019.
- Luca 2020 = S.A. Luca, *Un oraş preistoric din Europa. Turdaş-Luncă. Sector A. vol. I.2*, în *BS 28*, Editura Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2020.
- Luca 2021 = S.A. Luca, *Un oraş preistoric din Europa. Turdaş-Luncă. Sector A. vol. I.3*, în curs de redactare.
- Luca et alii 2012 = S.A. Luca (coordonator), D. Barbu, C. Bobic, I. Bocan, T. Buleteanu, M. Ciută, Fl. Chioar-Dumitrescu, S. Galea, A. Georgescu, Gh. Lazarovici, A. Luca, Fl. Marţiş, D. Micle, Cl. Munteanu, Gh. Natea, C.M. Neagu, A. Niţoi Al. Olănescu, V. Palaghie, B. Părău, P.G. Popescu, A. Rusu, C. Scărlătescu, V. Sava, C.I. Suciu, A. Şeulean-Tudorie, I. Socol, S. Tincu, *Cercetările arheologice preventive de la Turdaş-Luncă (jud. Hunedoara). Campania 2011*, în *BB 59*, Editura Muzeului Naţional Brukenthal, Sibiu, 2012.
- Luca et alii 2017 = S.A. Luca, Fl. Perianu, S. Chideşa, *Cîteva amănunte despre complexul arheologic C₂₃ din situl de la Turdaş-Luncă, jud. Hunedoara (II). Săpăturile preventive ale anului 2011*, în *Banatica* 27, 1, 2017, p. 247–260.
- Luca et alii 2017a = S.A. Luca, Fl. Perianu, S. Chideşa, *Some Details Regarding the Archaeological Feature C₂₃ from Turdaş-Luncă Site*, în *ATS*, 16, 2017, p. 21–61.
- Luca et alii 2017b = S.A. Luca, Fl. Perianu, S. Chideşa, *Cîteva amănunte despre complexele arheologice C₃₂₋₃₃ din situl de la Turdaş-Luncă, jud. Hunedoara (II). Săpăturile preventive ale anului 2011*, în *Studia in Honorem Florea Costea. La a 80-a aniversare*, Editura Foton, Braşov, 2017, p. 32–50.
- Luca et alii 2019 = S.A. Luca, T.B. Sava, M. Ilie, A. Dima, D. Pascal, G. Sava, C. Mănăilescu, Fl. Perianu, R. Teodorescu, A. Luca, *Date radiocarbon din situl arheologic de la Turdaş-Luncă (cercetările preventive ale anului 2011) (V). Cronologia absolută a culturii Turdaş în situl eponim acesteia*, în *AB, S.N., Arheologie – Istorie*, 27, 2019, pp. 35–59.
- Luca et alii 2020 = S.A. Luca, T.B. Sava, M. Ilie, A. Dima, D. Pascal, G. Sava, D. Mihăilescu, Fl. Perianu, R.-M. Teodorescu, *Radiocarbon data from the Turdaş-Luncă archaeological site (the preventive researches of 2011) (V)*, în *BAM*, 15, 1, 2020, pp. 7–38
- Roska 1941 = M. Roska, *Die Sammlung Zsófia von Torma*, Cluj, 1941.

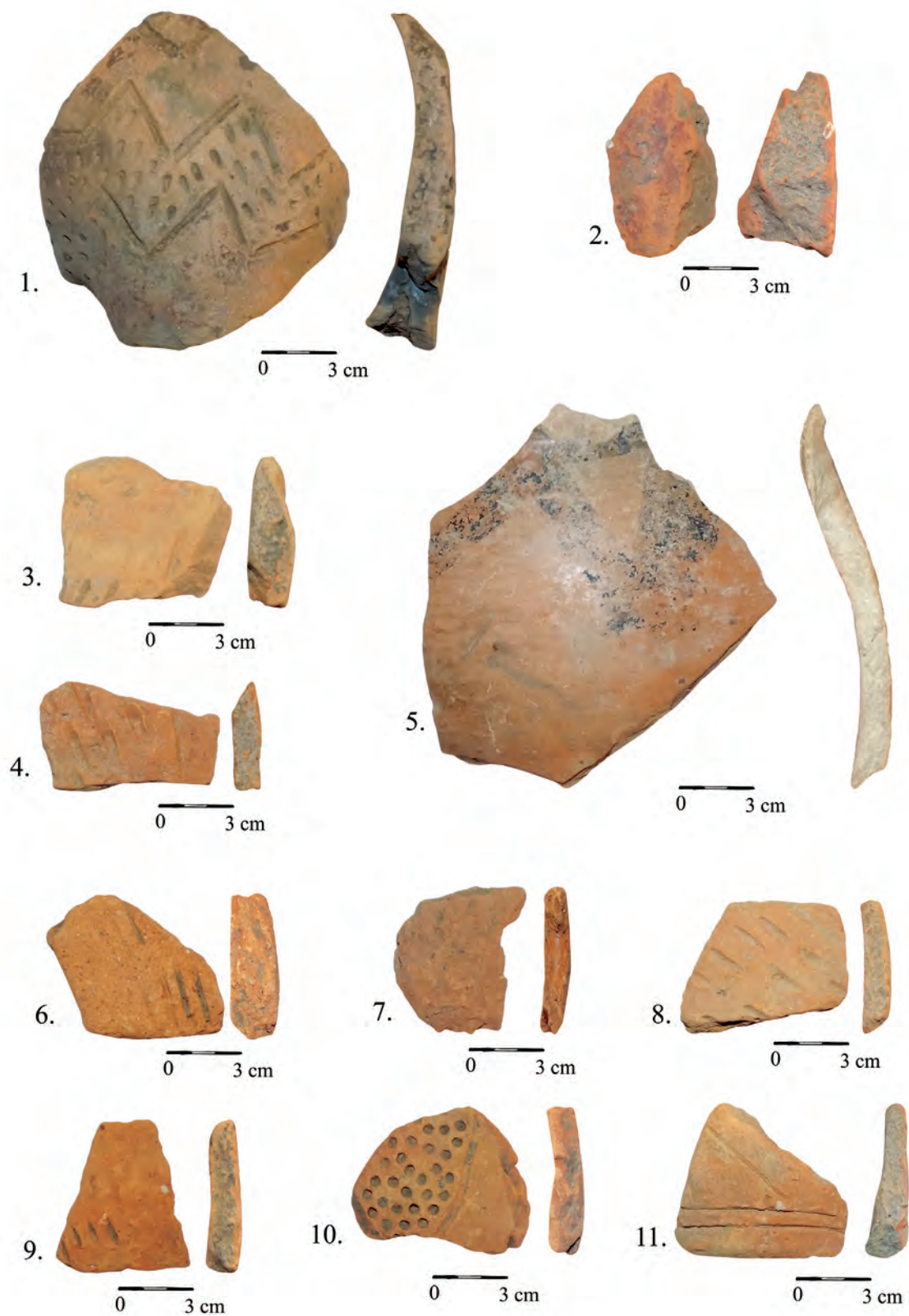

Fig. 1. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁, Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

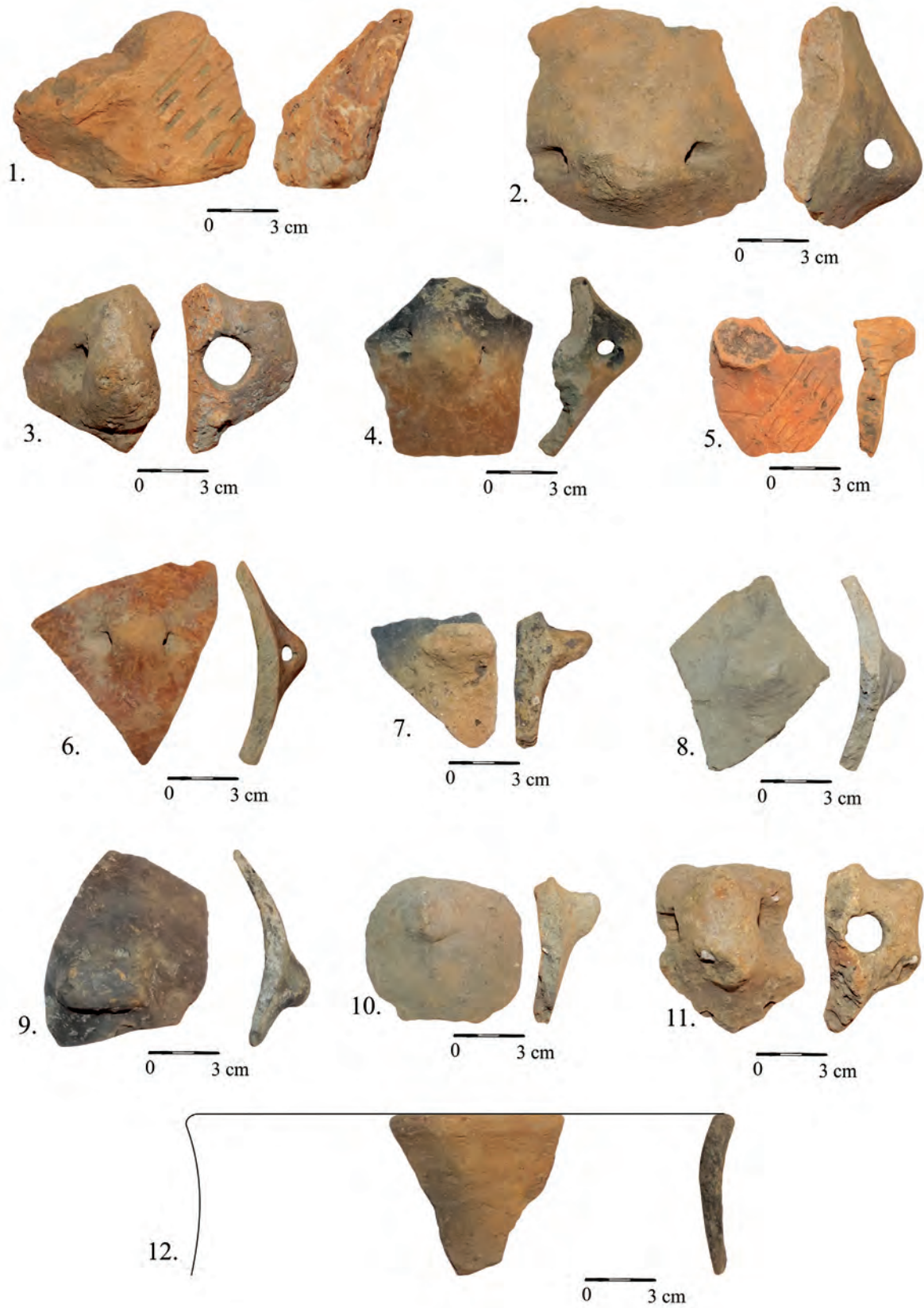

Fig. 2. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Feature 1021. Turdaş culture, phase II.

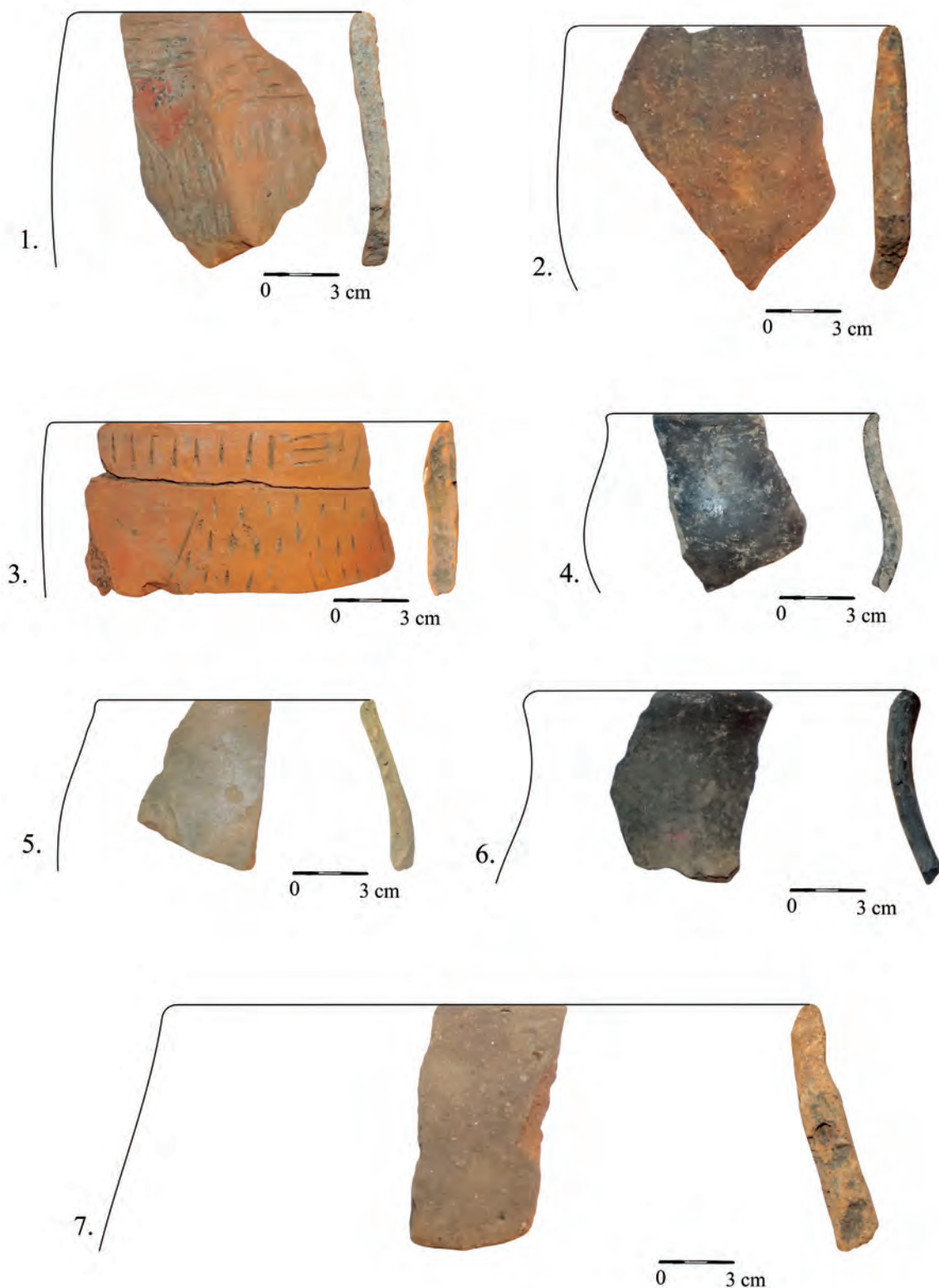

Fig. 3. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁, Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

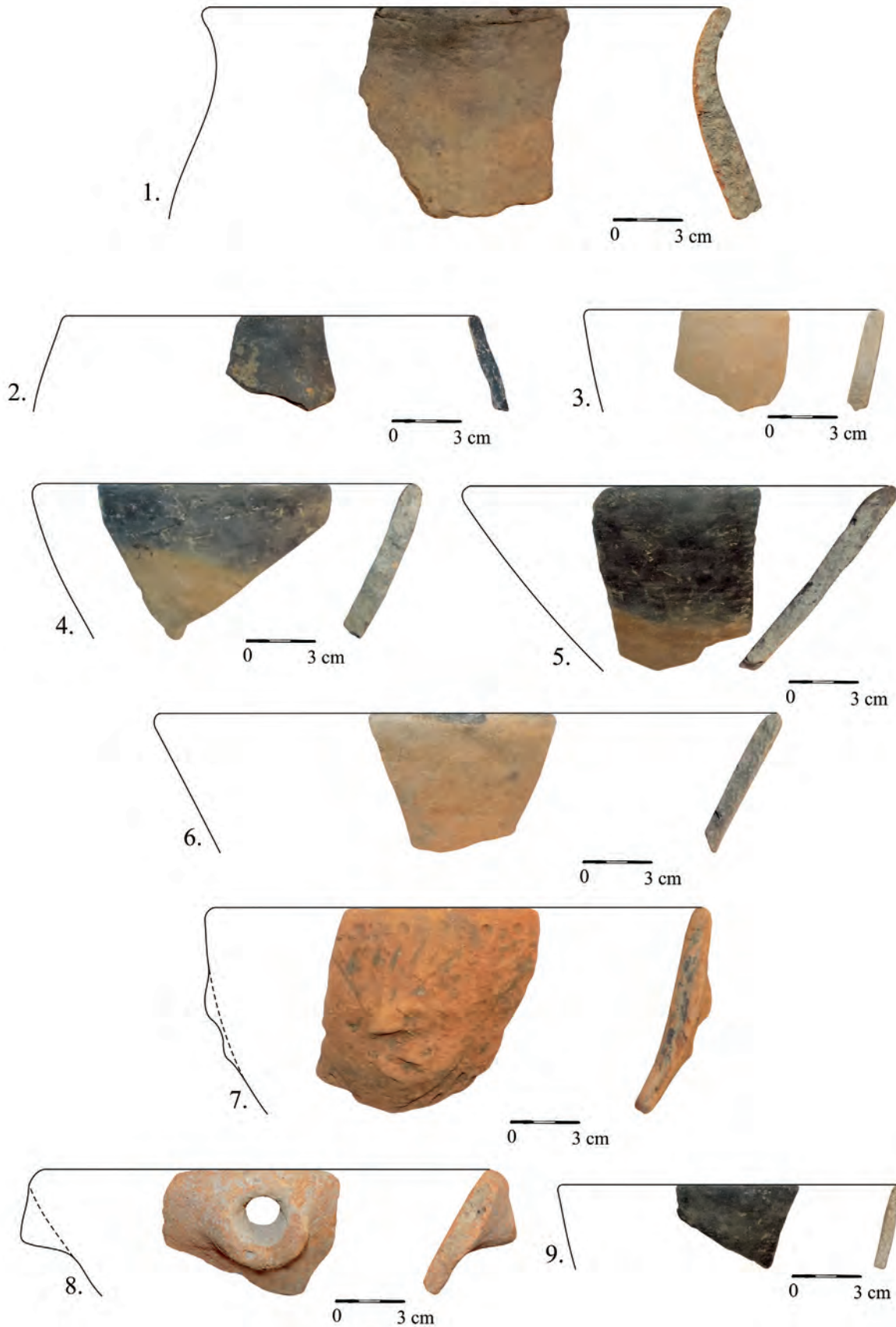

Fig. 4. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Feature 1021. Turdaş culture, phase II.

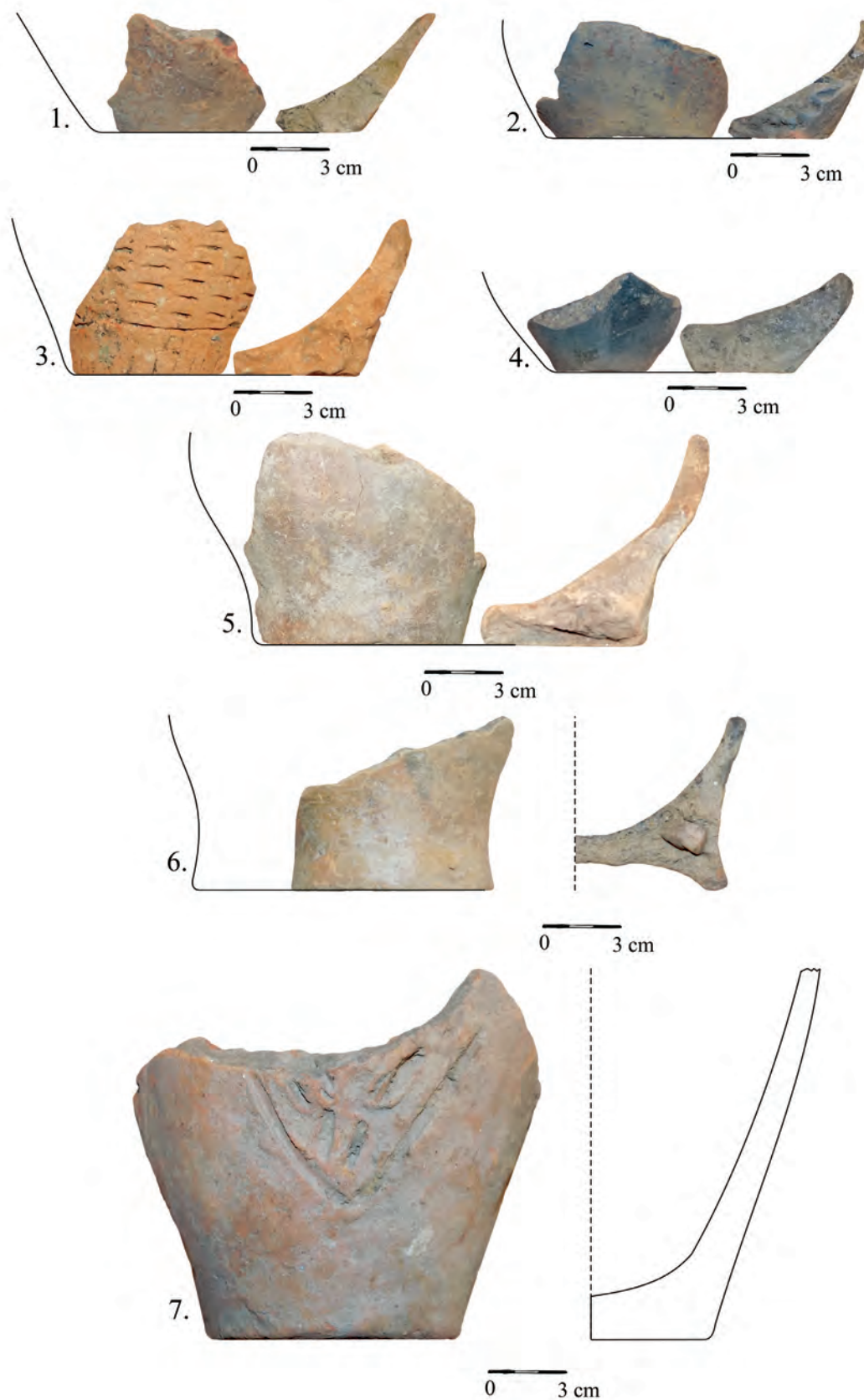

Fig. 5. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁, Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

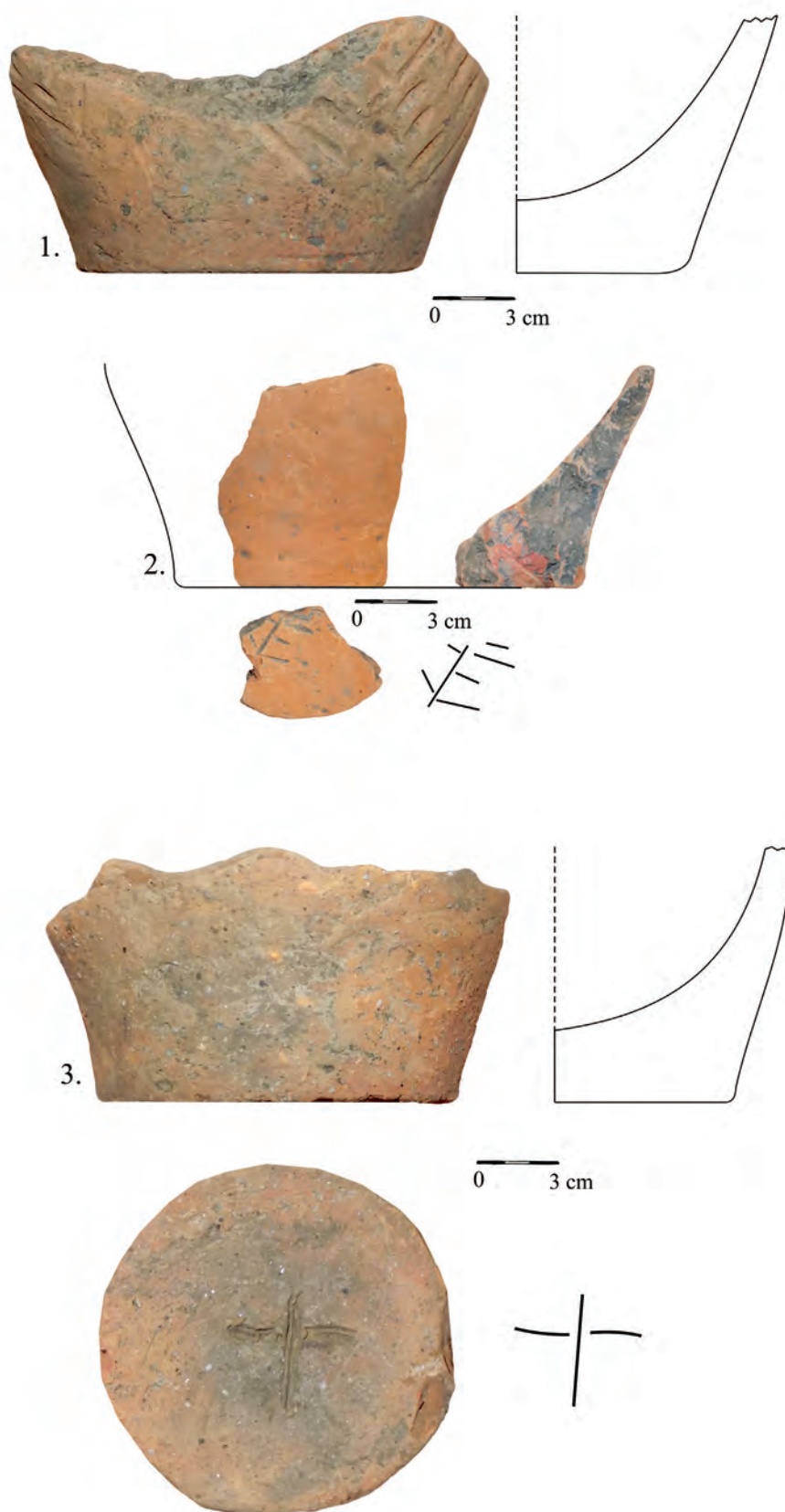

Fig. 6. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

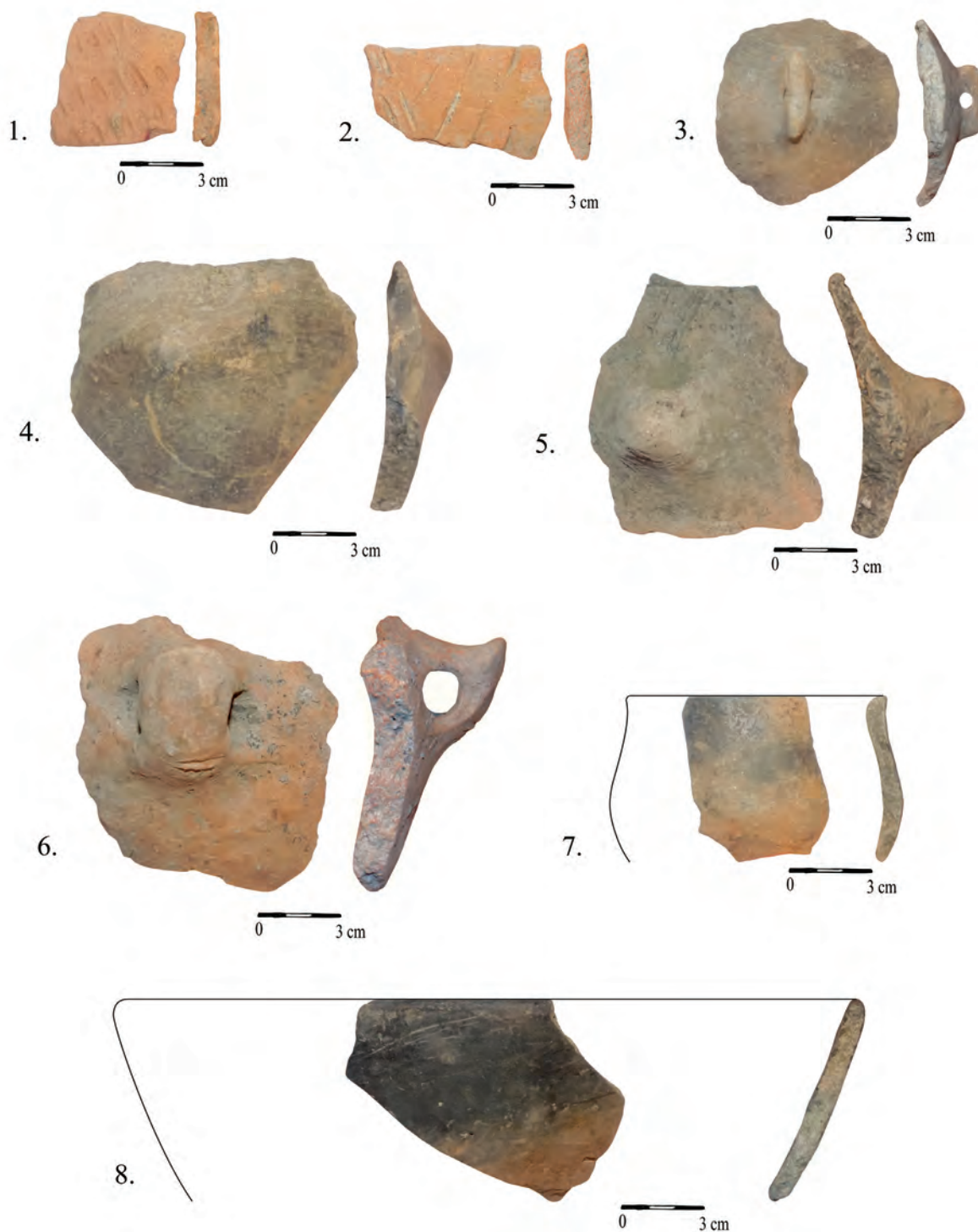

Fig. 7. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁, Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

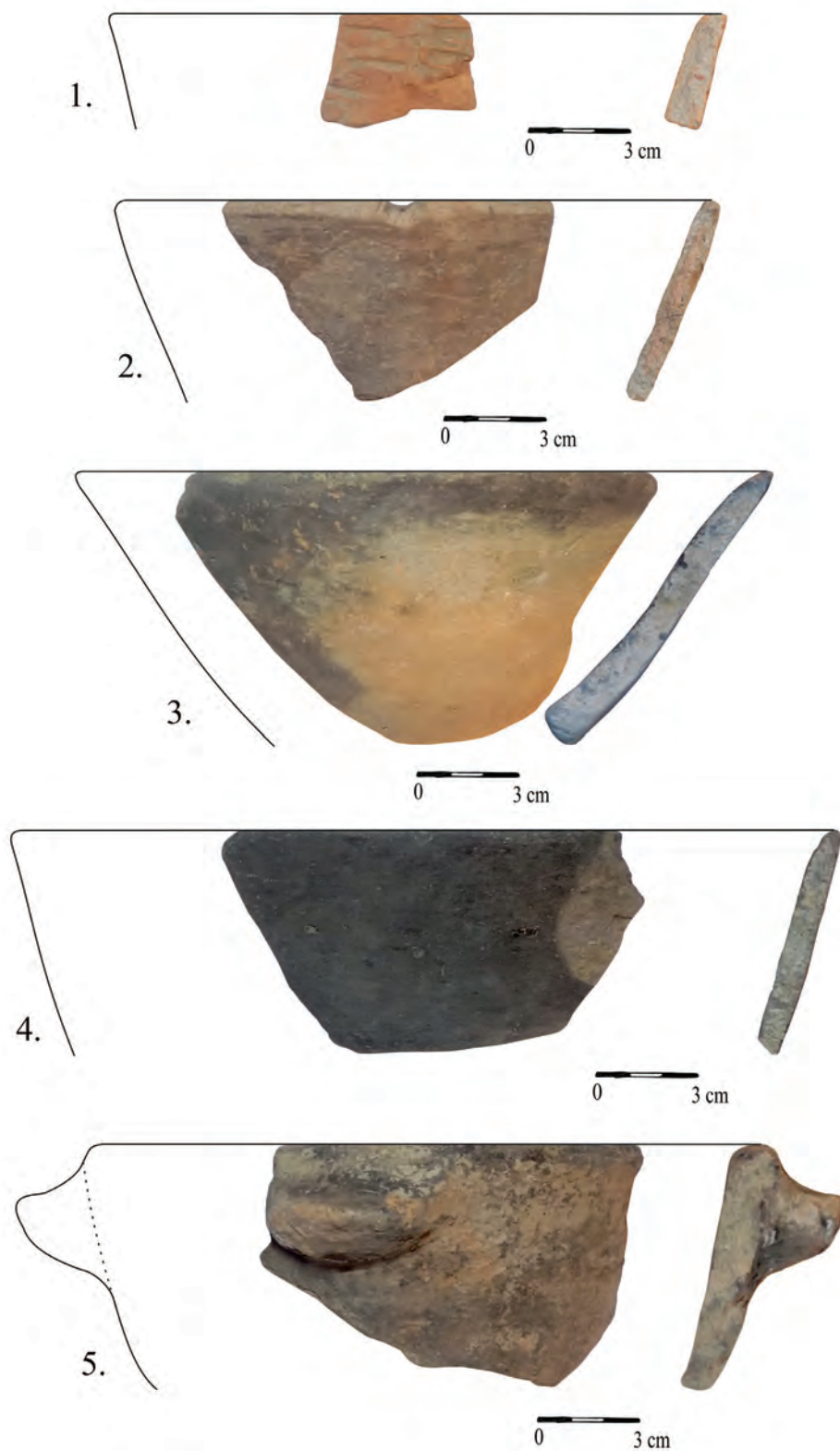

Fig. 8. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Zona 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Feature 1021. Turdaş culture, phase II.

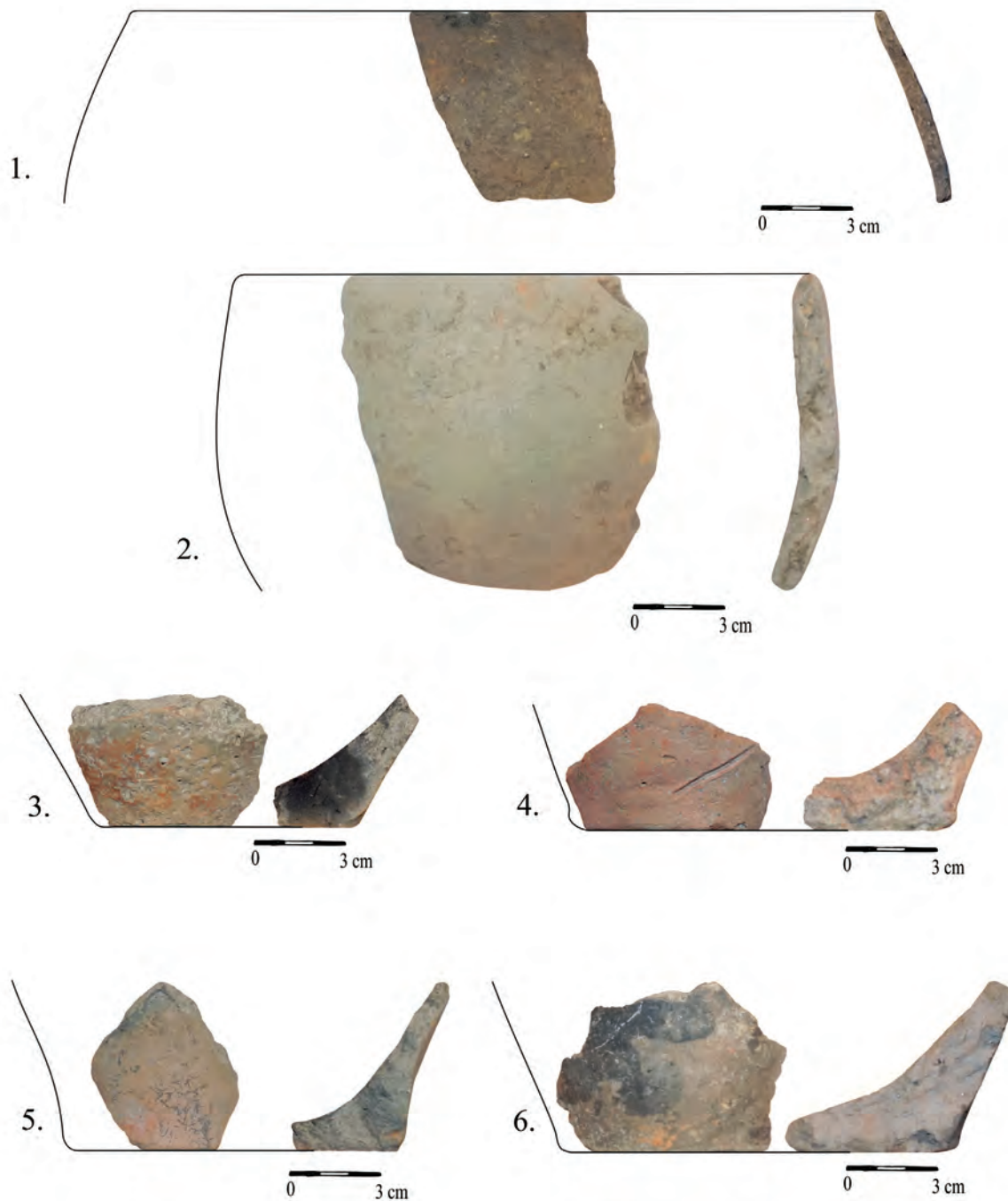

Fig. 9. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁, Zona 1021/1021A. Cultura Turdaș, faza II. / Feature 1021. Turdaș culture, phase II.

Foto/Photo 1. Turdaș-Luncă. Campania 2011.
Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura
Turdaș, faza II. Vedere dinspre sud. / Sector A₁.
Feature 1021/1021A. Turdaș culture, phase II.

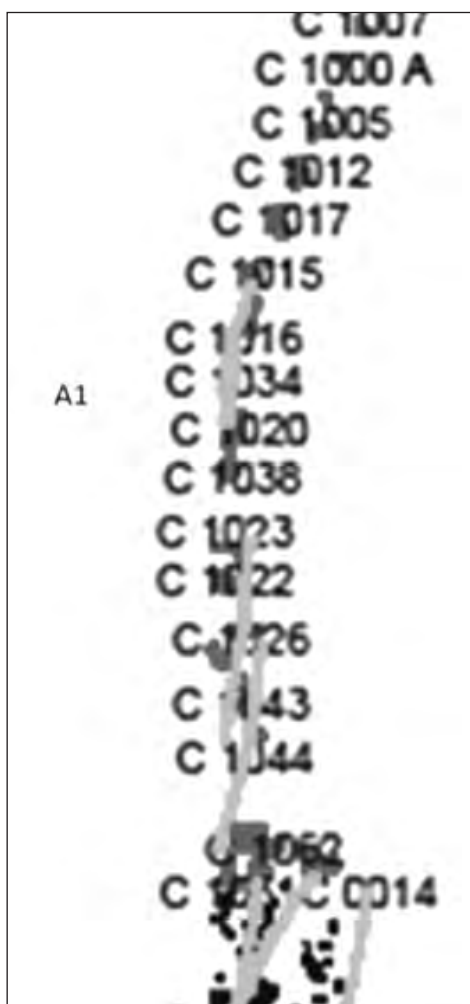
Foto/Photo 2. Turdaș-Luncă. Campania 2011.
Sector A₁. Complexul 1021/1021A, faza II.
Cultura Turdaș. Vedere dinspre sud. / Sector A₁.
Feature 1021/1021A. Turdaș culture, phase II.

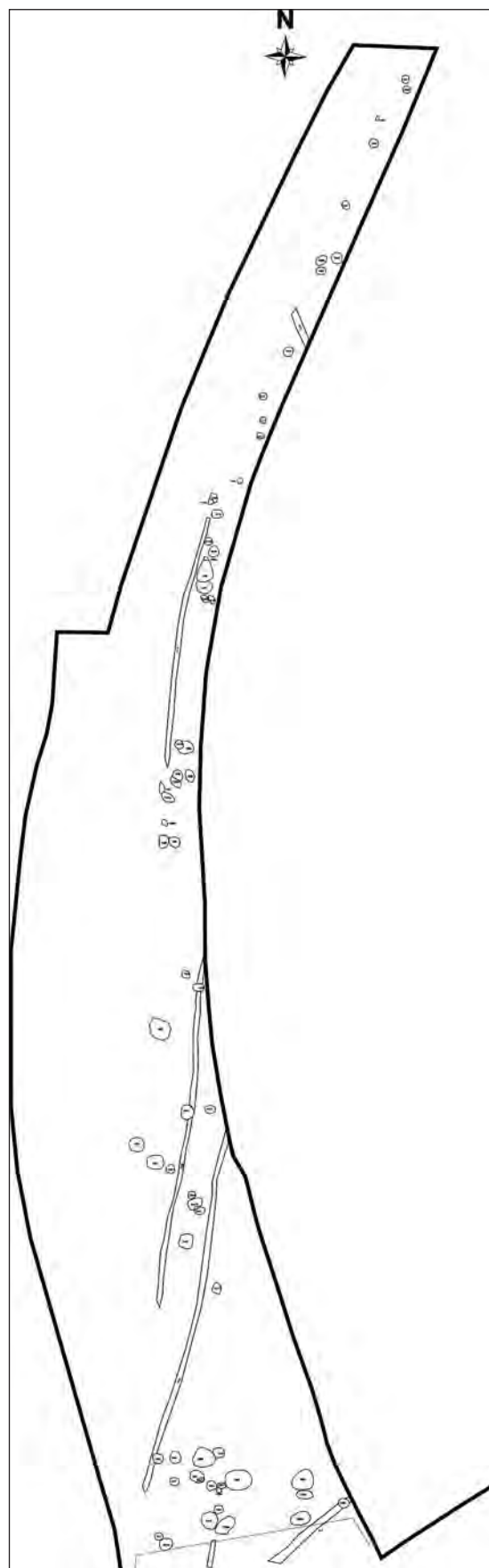
Foto/Photo 3. Turdaș-Luncă. Campania 2011.
Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura
Turdaș, faza II. Vedere dinspre nord. / Sector A₁.
Feature 1021/1021A. Turdaș culture, phase II.

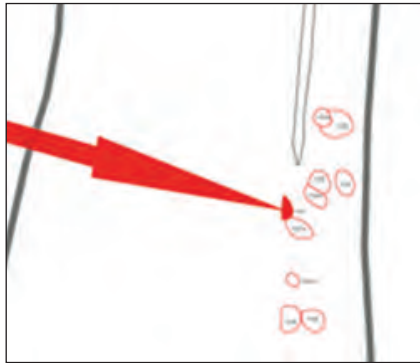
Foto/Photo 4. Turdaș-Luncă. Campania 2011.
Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura
Turdaș, faza II. Vedere dinspre nord. / Sector A₁.
Feature 1021/1021A. Turdaș culture, phase II.

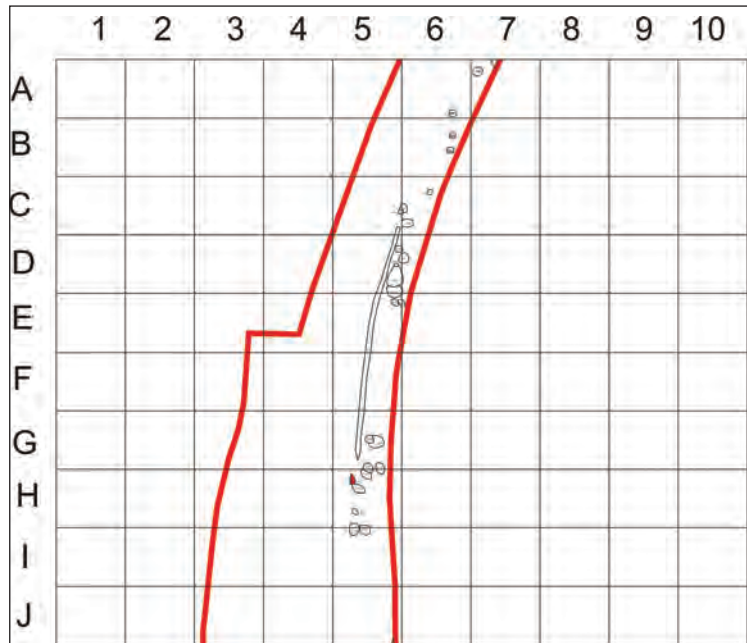
Plan 1. Turdaș-Luncă. Campania 2011.
Sector A₁. / SectorA₁.

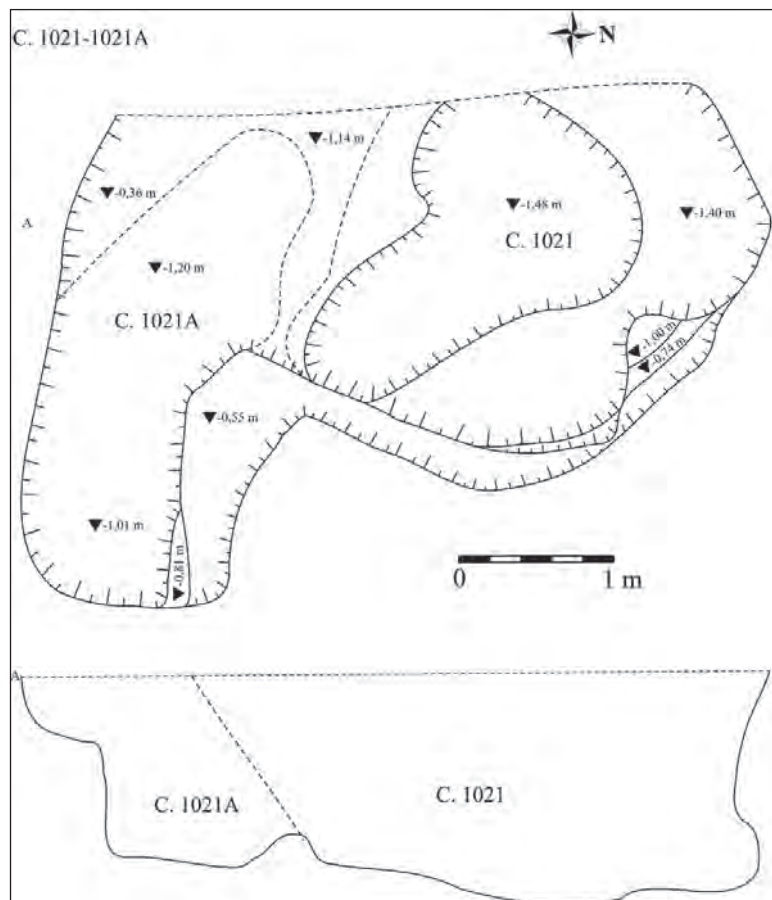
Plan 2. Turdaș-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. / SectorA₁.

Plan 3. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Sector A₁. Feature 1021/1021A. Turdaş culture, phase II.

Plan 4. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Sector A₁. Feature 1021/1021A. Turdaş culture, phase II.

Plan 5. Turdaş-Luncă. Campania 2011. Sector A₁. Complexul 1021/1021A. Cultura Turdaş, faza II. / Sector A₁. Feature 1021/1021A. Turdaş culture, phase II.